

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

Punitive Compensation under the Personal Data Protection Act B.E. 2562

กัณตพงศ์ แสงพวง¹ | Kantapong Saengpuang¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 รวมทั้งการเปรียบเทียบโทษทางปกครองกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

ผลการศึกษา พบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดีกำหนดค่าสินไหมทดแทนและค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ตามสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง และสามารถกำหนดโทษทางปกครองเป็นค่าปรับได้ไม่เกินหนึ่งล้านบาทจนถึงห้าล้านบาทแล้วแต่กรณี ซึ่งโทษที่กำหนดไว้ดังกล่าวเป็นอัตราที่ไม่สมเหตุสมผลเมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และอัตราเงินเฟ้อในปัจจุบัน ทำให้การลงโทษไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ขณะที่ในต่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีอัตราโทษสูงกว่าประเทศไทย หากมีการแก้ไขอัตราโทษของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและโทษปรับทางปกครอง จะทำให้เกิดการป้องปรามไม่ให้เกิดความผิด หรือเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจอาจไม่รู้สึกรำคาญต่อกฎหมายและโทษ ซึ่งการปรับปรุงโทษจะใช้แนวคิดและหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ, คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, ปรับเป็นพินัย

¹ อาจารย์ประจำสาขากฎหมายธุรกิจและการค้าระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์/ มหาวิทยาลัยพะเยา/ Kantapong.sa@up.ac.th

*E-Mail ผู้ส่งบทความ: Kantapong.sa@up.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 095-419-4499 รับเมื่อ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2567/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2567/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2567/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2568

Abstract

This article is a qualitative research study conducted through document analysis. Its objectives are to examine the concepts, theories, and laws related to punitive compensation according to the Personal Data Protection Act B.E. 2562. Specifically, it focuses on the economic penalties imposed on data controllers or data processors. Additionally, it compares the administrative penalties under this Act with those stipulated in the Imposition of Pinai Regulatory Fines Act B.E. 2565.

The study found that Section 78 of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 authorizes courts to determine punitive compensation at an appropriate amount, not exceeding twice the actual damages. Moreover, Sections 82 to 90 set the maximum administrative fines no higher than one million to five million baht, depending on the case. These amounts are considered too low and unreasonable relative to the damage, current economic, social conditions, and inflation rates, thus failing to meet the objectives of imposing punitive compensation and administrative fines deter repeated violations and serve as a deterrent to others. On the other hand, in European Union countries and America, punitive compensation was greatly higher. Consequently, wealthy offenders or large business entities may not respect the law's provisions. Therefore, it is suggested that the economic penalties under the Personal Data Protection Act B.E. 2562 be revised to better align with the true intent of the law.

Keywords: Punitive Compensation, Personal Data Protection, Act on Imposition of Pinai Regulatory Fines

บทนำ

การล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวเกิดขึ้นมากปัจจุบัน (วนิดา แสงสารพันธ์, 2551) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลเป็นอันมาก กอปรกับการพัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันจะสามารถก่อให้เกิดการล่วงละเมิดทำได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วกว่าสมัยก่อน นำมาซึ่งความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ดังนั้นจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก และมาตรการที่จะคอยกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น

เนื้อหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่

1. การที่หน่วยงานใดจะเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลโดยชัดแจ้งตั้งแต่แรกให้ข้อมูลนั้น รวมถึงผู้เก็บข้อมูลจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนได้รับความยินยอมด้วย

2. ผู้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องมีวิธีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอย่างเป็นระบบ กำหนดผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เป็นการเฉพาะ ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องต้องไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้

3. เจ้าของข้อมูลสามารถถอนความยินยอม ขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลที่ได้ไว้เมื่อใดก็ได้

นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติกำหนดโทษไว้ทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครองด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดทางแพ่งนั้นมีบทบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งผู้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำความผิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงได้ แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

ประเด็นเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้เป็นการนำหลักการของต่างประเทศมาบังคับใช้ในกฎหมายไทย กล่าวคือโดยปกติแล้วศาลไทยจะพิพากษาให้ผู้ทำละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ถูกละเมิดตามค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงเท่านั้น เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากความเสียหายทางจิตใจ หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เป็นเรื่องที่ยากจะพิสูจน์ถึงความเสียหายว่าจะต้องเป็นจำนวนมากน้อยอย่างไร

การศึกษาวินัยนี้เป็นการศึกษาถึงที่มาและเจตนารมณ์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น มีหลักคิดและที่มาอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2. เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะเรื่องการลงโทษทางเศรษฐกิจกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

4. เพื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศให้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ
5. เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทยและกฎหมายอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน

วิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษา การค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จาก พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความในวารสาร การค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ทางอินเทอร์เน็ต ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามวัตถุประสงค์ เป็นดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในทางละเมิด

ความรับผิดในทางละเมิดเกิดขึ้นในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) มีพื้นฐานแนวคิดจากการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย หรือหากเสียหายจะต้องได้รับการชดใช้ โดยไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำว่าผู้กระทำจงใจก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ เนื่องจากใช้หลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคล มากกว่าการคุ้มครองเสรีภาพของผู้กระทำ (Christopher P. Guzelian, 2005) โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ได้แก่ (William L. Prosser, 1978)

- 1) เพื่อกำหนดพฤติกรรมในการกระทำ หรือละเว้นกระทำพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคม
- 2) กำหนดให้ละเมิดเป็นความรับผิดทางแพ่งจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน
- 3) กำหนดบทบัญญัติให้บุคคลจะต้องใช้ความระมัดระวังต่อบุคคลอื่น ดังนั้นการกระทำละเมิดจึงเป็นการฝ่าฝืนต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

- 4) เพื่อเยียวยาความเสียหายของเอกชน ไม่ใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะ
- 5) วางหลักเกณฑ์ให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาตามกฎหมายโดยใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิด

ความรับผิดในทางละเมิดมีพื้นฐานแนวความคิดจากหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่นที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย (สุขุม ศุภนิต, 2546) โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) มีการกระทำ (Execution) คือ การที่บุคคลเคลื่อนไหวร่างกายกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยรู้สำนึก รวมถึงไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก กระทำการที่ต้องทำเพื่อป้องกันผล

2) โดยจงใจ (Intentional) หรือประมาทเลินเล่อ (Negligence) กล่าวคือ หากเป็นการกระทำโดยรู้สึมนึกว่าจะเกิดผลเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง นั่นคือการกระทำโดย “จงใจ” (จิตติ ดิงศภัทัย, 2522) ในขณะที่ ประมาทเลินเล่อ หมายถึง การกระทำที่ไม่ได้เจตนาแต่ขาดความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลทั่วไปย่อมมีตามปกติ การพิจารณาถึงความประมาทเลินเล่อนั้นพิจารณาจากตัวผู้กระทำโดยเฉพาะ เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีลักษณะที่ไม่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ การศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อความระมัดระวังที่แตกต่างกันด้วย (Kenneth W. Simon, 2002)

3) โดยผิดกฎหมาย (Fault) ไม่ได้ตีความเพียงว่าถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติความผิดไว้จะสามารถกระทำได้ แต่โดยผิดกฎหมายนี้ต้องตีความไปถึงว่าเป็นการกระทำที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ หรือไม่มีสิทธิกระทำ หรือกระทำโดยมิชอบด้วย (วาริ นาสกุล, 2559)

4) มีความเสียหายเกิดขึ้น (Damage) ทั้งกับชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน อนามัย สิทธิเสรีภาพ หรือสิทธิอื่นใด ถือเป็นความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดทั้งสิ้น ทั้งนี้จะสามารถคำนวณความเสียหายเป็นจำนวนเงินได้หรือไม่ก็ตาม

จากหลักคิดดังกล่าวข้างต้นจึงเกิดเป็นทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดที่สำคัญ 2 ทฤษฎี ได้แก่

1) ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk) มีหลักคิดว่า องค์กรประกอบความรับผิดทางละเมิดที่สำคัญที่สุด 2 ประการคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเมื่อมีการกระทำเกิดขึ้น ผู้กระทำต้องรับความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นไปด้วย (จิต เศรษฐบุตร, 2553) ดังนั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำต้องรับผิดทางละเมิด แม้จะไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้เกิดความเสียหายก็ตาม

2) ทฤษฎีความผิด (Theory of Fault) หรือ ความรับผิดอันเกิดจากฐานของความผิด (Liability Based on Fault) เป็นทฤษฎีที่ยึดหลักว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดในกรณีที่การกระทำนั้นเป็นความผิดเท่านั้น (Ronen Perry, 2019) มีบัญญัติไว้เป็นส่วนใหญ่ในกฎหมายไทย ต้องพิจารณาองค์ประกอบทั้งหมดทั้งสิ้นของแนวคิดเรื่องความรับผิดในทางละเมิด ซึ่งต่างจากทฤษฎีรับภัยที่แม้ขาดองค์ประกอบหลักอย่างเจตนา (โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ) จึงไม่อาจทำให้ผู้กระทำหลุดพ้นความรับผิดไปได้

1.2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทน และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

“ค่าสินไหมทดแทน” มีความแตกต่างกับ “ค่าเสียหาย” พิจารณาได้จากค่าสินไหมทดแทนในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Compensation” ตามเจตนารมณ์จะหมายถึง การชดเชยความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ไม่ว่าผลร้ายนั้นจะผ่านมาแล้วหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตในขณะที่ค่าเสียหายจะใช้คำว่า “Damages” ซึ่งหมายถึง เงินที่ลูกหนี้ชำระแก่เจ้าหนี้เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ หรือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพและทรัพย์สิน (กมล สนธิเกษตริน, 2543) กล่าวคือค่าสินไหมทดแทนจะมีความหมายกว้างกว่าค่าเสียหายมาก ดังนั้น ค่าสินไหมทดแทนจึงหมายถึง การเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดหรือเหตุ เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะที่ใกล้เคียง กับฐานะเดิมก่อนมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หากไม่สามารถทำให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ ต้องชดเชยเงินทดแทน (ไพจิตร ปุญญพันธุ์, 2551)

“ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ” มีลักษณะเป็นค่าเสียหายเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ได้พิจารณาถึงความสูญเสีย หรือความเสียหายของผู้ถูกระทำ (Charles T. Mc Cormick, 1980) โดยทั่วไปศาลมักจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในคดีละเมิดมากกว่าคดีแพ่งอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (คัมภีร์ แก้วเจริญ, 2526) ได้แก่

- 1) เป็นค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดต้องจ่าย เพื่อป้องปราม ไม่ให้กระทำการดังกล่าวซ้ำอีก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นตัวอย่างไม่ให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้นด้วย
- 2) ศาลจะพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิด รวมถึงความเสียหายที่ผู้ถูกระทำได้รับ ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ทำละเมิด ซึ่งกระบวนการดังกล่าวผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ค่าเสียหายส่วนนี้
- 3) เป็นค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมจากความเสียหายที่แท้จริง หากเหตุละเมิดนั้นไม่ปรากฏค่าเสียหายจริงที่จะทดแทนได้ ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพียงอย่างเดียว
- 4) ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเฉพาะกรณีที่มีการกระทำละเมิดมีพฤติกรรมรุนแรงลักษณะการกระทำเช่นเดียวกันกับคดีอาญา เช่น การใช้กำลังทำร้าย การข่มขู่ การหลอกลวง การฉ้อฉล ซึ่งผู้กระทำมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความกระตือรือร้นต่อจิตใจ ก่อให้เกิดความอับอายหรือถูกเหยียดหยาม เป็นต้น

จากความหมายของค่าสินไหมทดแทน และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษพบว่าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทน ดังนี้

- 1) หลักการกลับคืนสู่ฐานะเดิม (Restitution in Integrum) โดยมีแนวคิดว่ามีเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอันเกิดจากนิติกรรมหรือนิติเหตุ และความเสียหายนั้นมีผลในทางกฎหมาย (William Warwick Buckland, 1932)
- 2) หลักการลงโทษ มีแนวความคิดที่พัฒนามาจากหลักการลงโทษในกฎหมายอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้น แก้ไขพฤติกรรมและจิตใจของผู้ก่อเหตุโดยคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2560) แต่เนื่องจากในกฎหมายแพ่งไม่มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษเหมือนกฎหมายอาญา หลักการลงโทษในทางแพ่งจึงเป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในรูปของ “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ” (Punitive Damages) ซึ่งเป็นการกำหนดค่าเสียหายเพิ่มเติมจากค่าเสียหายที่แท้จริง ส่งผลให้ผู้ทำละเมิดต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้ทำละเมิดรวมถึง ป้องปรามไม่ให้ผู้นั้น หรือผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกันอีกในอนาคตด้วย (ปริญญวัน ชมเสวก, 2550)

1.3 กฎหมายไทยที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

การกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดหรือผู้กระทำผิด ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ปรากฏอยู่ในกฎหมายของไทยหลายฉบับ เช่น

- 1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในหมวด 2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีตามความเสียหาย

จากการกระทำละเมิด ได้แก่ กรณีความเสียหายเกิดแก่ร่างกาย อนามัย หรือเสรีภาพ ในเรื่องค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน และกรณีความเสียหายเกิดแก่ชื่อเสียง ตามมาตรา 447

2) พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายฉบับแรกของไทยที่มีบทบัญญัติในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งปกติแล้วจะเกิดในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้เสียหายจากการทำละเมิดความลับทางการค้าสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้

3) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ โดยมีสาระสำคัญคือ ในกรณีที่คนพิการ ได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรมสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

4) พระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับจากผู้ผลิตที่กระทำละเมิด ใน 2 กรณี คือ ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากการทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือทรัพย์สิน เป็นต้น และค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายทางจิตใจ อันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ทายาทชอบที่จะได้รับค่าเสียหายกรณีนี้ด้วย

5) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ เพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง ที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

6) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แม้ว่าจะไม่ได้บัญญัติชัดเจนว่าเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เฉกเช่นกฎหมายอื่น ๆ อันจะบัญญัติไว้อย่างชัดเจนด้วยคำว่า “ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ” “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ” “ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ” แต่คำว่า “ค่าเสียหายเพิ่มขึ้น” ในมาตรา 64 วรรคสอง สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นค่าเสียหายที่นอกเหนือจากค่าเสียหายที่แท้จริงอันเป็นบริบทของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั่นเอง

สรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีบทบัญญัติให้โจทก์เรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินได้ตามความผิดในทางละเมิด ส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษปรากฏขึ้นในกฎหมายเฉพาะโดยมีบทบัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดีใช้ดุลพินิจในการกำหนดได้ตามสมควร แต่ส่วนใหญ่จะไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่แท้จริง

2. ผลการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะเรื่องการลงโทษทางเศรษฐกิจกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีบทบัญญัติถึงการรักษาความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล ให้มีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์และความยินยอมของเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์ของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างปลอดภัยและเป็นไปตามมาตรฐานสากล อันเป็นผลมาจากนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐบาล หรือ Thailand digital economic policy ที่มีการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจดิจิทัล แต่ประเทศไทยนั้นยังมีข้อด้อยในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล (Data protection) ในส่วนของความปลอดภัยทางการค้าอิเล็กทรอนิกส์ (Cybersecurity E-commerce) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักการและแนวคิดของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากสหภาพยุโรปมาใช้ในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัติไว้อาจได้รับโทษทั้งทางแพ่งทางอาญา หรือทางปกครอง ได้แก่

1) ความรับผิดทางแพ่ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้กระทำความผิดข้อมูลส่วนบุคคล ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม และศาลมีอำนาจสั่งให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมได้สองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

2) ความรับผิดทางอาญา นอกจากความรับผิดทางแพ่งแล้วผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้กระทำความผิดข้อมูลส่วนบุคคลอาจได้รับโทษทางอาญาสำหรับความผิดร้ายแรง เช่น การใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนโดยมิชอบ ล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นแล้วนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่นโดยมิชอบ ระวังโทษสูงสุดจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นอาจต้องร่วมรับผิดชอบในความผิดอาญาที่เกิดขึ้น

3) ความรับผิดทางปกครอง โทษทางปกครองสำหรับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ไม่แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ ขอความยินยอมโดยหลอกลวงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่แต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer) เป็นต้น จะต้องระวางโทษปรับทางปกครองสูงสุด 5,000,000 บาท

3. ผลการศึกษาโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

จากการศึกษาโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 พบว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1) เป็นโทษอันเกิดจากการกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการตามกฎหมาย เมื่อพิจารณาจากมาตรา 82 ถึงมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ส่วนใหญ่จะบัญญัติว่า

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ...” “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืน ...” “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใด ... โดยไม่เป็นไปตาม ...” เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นบทลงโทษด้วยเหตุเพราะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นกระทำการฝ่าฝืน หรือดเว้นกระทำการตามที่กฎหมายบัญญัติ ในขณะที่ “ความผิดทางพินัย” นั้นหมายความว่า การกระทำหรือดเว้นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอันเป็นการลงโทษจากการทำความผิดในลักษณะเดียวกันนั่นเอง

2) กำหนดโทษปรับสถานเดียว เนื่องจากความรับผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเฉพาะความรับผิดทางปกครองตามนั้นเป็นบทบัญญัติที่มีการลงโทษเป็นโทษปรับสถานเดียว ไม่มีโทษจำคุก เพราะแยกบัญญัติไว้ต่างหากในส่วนของความรับผิดทางอาญาแล้ว ความรับผิดทางปกครองจึงเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวอันเป็นหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

3) ไม่บันทึกประวัติอาชญากรรมและไม่ใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะไม่ถูกจับกุมคุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ บันทึกประวัติอาชญากรรม หรือกักขังแทนค่าปรับ อันเป็นลักษณะของกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ในขณะที่การปรับเป็นพินัยนั้นไม่เป็นโทษปรับทางอาญา และไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรม เช่นเดียวกัน

4. ผลการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่ให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ค่าเสียหายเชิงลงโทษปรากฏครั้งแรกในประเทศอังกฤษราวปี ค.ศ. 1760 (กฤษฎา พิชญโกศล, 2531) ในคดีความรับผิดทางละเมิด โดยลูกขุนเป็นผู้กำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยค่าเสียหายที่เกินไปจากค่าเสียหายที่แท้จริงอันมีสาเหตุจากการละเมิดสิทธิในที่ดินและทรัพย์สินของผู้อื่น บางกรณีศาลเป็นผู้กำหนดค่าเสียหายดังกล่าวเองโดยคำนึงถึงว่าเป็นค่าเสียหายซ้ำเติม (Aggravated Damages) อย่างไรก็ตามนิยามของค่าเสียหายเชิงลงโทษปรากฏชัดในคำพิพากษาของ Lord Chief Justice Pratt (Harry Street, 1962) โดยกล่าวว่า “ค่าเสียหายไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เสียหายพอใจเท่านั้น แต่ยังเป็นการลงโทษสำหรับการกระทำผิดนั้นด้วย เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำลักษณะเดียวกันอีกในอนาคต และเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ต้องรับผิดได้รับการพิสูจน์โดยลูกขุนแล้วถึงการเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจ”

จากการศึกษาพบว่าในประเทศอังกฤษ ลอร์ด เดฟลิน วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษโดยกำหนดได้เฉพาะใน 3 กรณีเท่านั้น (Harvey Mc Gregor, 1980) ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติของกฎหมายอังกฤษเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

1) กรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้โดยชัดแจ้งให้ถือเป็นค่าสินไหมทดแทนซ้ำเติมทั้งหมด

2) กรณีเจ้าพนักงานของรัฐกระทำตามอำเภอใจเข้มเหงเอกชนหรือกระทำการอันขัดต่อรัฐธรรมนูญ คำว่า “เจ้าพนักงานของรัฐ” ต้องตีความอย่างกว้าง รวมไปถึงตำรวจและเจ้าพนักงานท้องถิ่นด้วย

3) กรณีที่พิสูจน์ได้ว่าจำเลยไตร่ตรองมาก่อนว่าจะได้ประโยชน์จากการทำละเมิดมากกว่าค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องจ่าย หรือโทษที่จะได้รับ

นอกจากนี้ลอร์ด เดฟลิน ยังได้วางหลักเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ดังนี้

1) โจทก์จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ผู้กระทำความผิด สมควรถูกลงโทษ ดังนั้น ถ้าโจทก์ถึงแก่ความตายไปแล้วและทายาทของโจทก์เป็นผู้ฟ้องคดีแทน ทายาทไม่สมควรจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่ในประเด็นนี้มีนักกฎหมายหลายท่านโต้แย้งว่า เพราะเหตุใดจำเลยที่สมควรจะถูกลงโทษ จึงรอดพ้นโทษไปได้เนื่องจากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

2) จำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษควรจะกำหนดให้พอสมควร เพราะที่ผ่านมาลูกขุน มักจะกำหนดจำนวนที่มากกว่าการกระทำที่ต้องรับโทษทางอาญา

3) การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จะต้องพิจารณารายได้ของคู่กรณีทั้งโจทก์และจำเลยด้วย

4) ในกรณีที่การประเมินค่าสินไหมทดแทนไม่ได้มีผลจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่ในทางกลับกันจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอาจได้รับอิทธิพลจากจำนวนค่าสินไหมทดแทน ดังนั้น การกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จะต้องเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยจากการกระทำนั้น ๆ ขณะเดียวกันก็เพียงพอที่จะเป็นการป้องปรามจำเลยไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก

5) การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะต้องพิจารณาการกระทำ ของทั้งโจทก์และจำเลยด้วย เช่น โจทก์ยั่วยุให้จำเลยกระทำความผิดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษควรที่จะลดจำนวนลง

6) ในกรณีที่ผู้พิพากษาได้กล่าวสั่งสอนจำเลยในการพิจารณาไปแล้ว ควรนำมาพิจารณาลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

7) ในกรณีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิด การกระทำของจำเลยคนหนึ่งจะไม่ถูกกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษต่อจำเลยทั้งหมด หากการกระทำของจำเลยคนอื่น ไม่สมควรจะถูกลงโทษ

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ศาลพิพากษาให้ผู้ก่อความเสียหายต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมากที่สุดประเทศหนึ่ง โดยการคิดค่าสินไหมทดแทนจะแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ ทำให้หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน (ปริญาวัน ชมเสวก, 2550) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการพิจารณาคดีและแนวทางในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะดังนี้

1) การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในศาลมลรัฐส่วนใหญ่ อนุญาตให้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ แต่บางมลรัฐ เช่น ลุยเซียนา (Louisiana) นิวแฮมป์เชอร์ (New Hampshire) และแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) มีการจำกัดการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ โดยศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ให้สามารถเรียกได้เท่านั้น

2) การกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จะให้ลูกขุนมีส่วนในการไตร่ตรองด้วย โดยพิจารณาจากความประพฤติ การกระทำ และน้ำหนักของความผิด รวมถึงความจำเป็นที่ต้องป้องปรามความประพฤติที่มีขอบแบบเดียวกัน มิให้เกิดขึ้นในภายภาคหน้าด้วย โดยคำตัดสินของลูกขุนจะตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งโดยผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาคดีหรือศาลอุทธรณ์

3) การควบคุมค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ ตัวอย่างเช่น มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) จะจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ไว้ไม่เกิน 5 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงแต่ไม่เกิน 350,000 ดอลลาร์ ในขณะที่มลรัฐโอกลาโฮมา (Oklahoma) กำหนดหลักเกณฑ์ในการจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามระดับความรุนแรงของการกระทำและเจตนาของจำเลย เช่น หากจำเลยมีความผิดโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ลูกขุนอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ได้ไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์ หรือเท่ากับจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง หากจำเลยกระทำโดยจงใจและมีเจตนาร้าย อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์ หรือ สองเท่าของความเสียหายที่แท้จริง หากจำเลยมีพฤติการณ์ข่มขู่เอาชีวิตผู้อื่น อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามจำนวนที่เห็นว่าเหมาะสมเพียงใดก็ได้

สรุปได้ว่า ในประเทศอังกฤษพิจารณา “ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ” ว่าเป็น “เสียหายซ้ำเติม” โดยการที่ศาลจะสั่งให้จำเลยจ่ายแก่โจทก์นั้นจะพิจารณาจากอันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย และความเกี่ยวพันกับความประพฤติดังกล่าวละเมิด ในขณะที่ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักเกณฑ์และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ แต่ละเขตอำนาจศาลยอมรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาก น้อย ไม่เท่ากัน เช่น บางมลรัฐอาจไม่ยอมรับแนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเลย บางมลรัฐยอมรับในขอบเขตที่จำกัดกว่าขอบเขตเดิมที่เคยใช้มาในประเทศอังกฤษ ในบางมลรัฐยอมให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเฉพาะกรณีที่การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดทางอาญาด้วยเท่านั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการได้รับโทษสองต่อ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรียงตามวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถอภิปรายผลได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นการกำหนดจำนวนอัตราขั้นสูงของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกฎหมายไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นการเฉพาะอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นต้น โดยกฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจากค่าเสียหายที่แท้จริงได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด ซึ่งอัตรา 2 เท่า ที่กฎหมายบัญญัติไว้นั้นเกิดขึ้นเมื่อเริ่มนำแนวคิดเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ในประเทศไทย อันถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่แห่งวงการกฎหมายไทยในขณะนั้นจึงมีกรอบความคิดในการควบคุมการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ไม่ให้สูงเกินไป และได้กลายเป็นบรรทัดฐานของกฎหมายที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษฉบับอื่นที่มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย

อย่างไรก็ตามค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่กฎหมายต่าง ๆ ได้บัญญัติไว้นั้นเป็นอัตราที่ไม่สมเหตุสมผลควรเมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และอัตราเงินเฟ้อในปัจจุบัน ทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของวัตถุประสงค์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ที่มุ่งหมายเพื่อป้องปราม ไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก รวมถึงการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างไม่ให้ผู้อื่นกระทำผิดเช่นนั้นด้วย (William H. McNeill, 1963) ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวย หรือผู้ประกอบการในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่บางราย อาจเกิดความไม่เคารพยำเกรงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพราะหากต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขึ้นมา กฎหมายส่วนใหญ่ให้อำนาจศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทน

เพื่อการลงโทษได้เพียงไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ซึ่งหากเปรียบเทียบกับรายได้ของกิจการแล้ว ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจากคำพิพากษาอาจไม่ส่งผลกระทบฐานะทางการเงินมากนัก ทำให้ผู้ประกอบการไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดมาตรการเพื่อความปลอดภัยเพิ่มเติม หรือลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลง และหากเกิดความเสียหายขึ้นใหม่อีก ผู้กระทำความผิดสามารถชดเชยให้ได้เพราะค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ต้องเสียไปนั้นคิดเป็นมูลค่าไม่มากเมื่อเทียบกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

2. ประเด็นเรื่องกำหนดอัตราขั้นสูงของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

เมื่อพิจารณามาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พบว่า ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ซึ่งเมื่อพิเคราะห์อย่างละเอียดแล้ว จะพบว่าบางครั้งความเสียหายจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่เกิดขึ้นทันทีทันใด ทำให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ไม่มากในขณะที่มีการฟ้องร้อง นอกจากนี้การก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีหลายกรณีมาจากการที่ข้อมูลส่วนบุคคลตกไปอยู่ในมือของมิจฉาชีพ แต่ผู้เสียหายไม่อาจพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่าคนร้ายได้ข้อมูลมาอย่างไร ทำให้ในทางปฏิบัติแทบจะไม่มี การฟ้องร้องผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น

เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2566 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งใช้นามแฝงว่า 9Near ประกาศขายข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรชาวไทยกว่า 55 ล้านคน โดยอ้างว่าข้อมูลนั้นมีทั้งชื่อ นามสกุล ที่อยู่ รวมถึงเลขบัตรประชาชนด้วย ซึ่งผู้ขายอ้างว่าข้อมูลดังกล่าวได้มาจากช่องว่างของการส่งข้อมูลระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกับแอปพลิเคชันหมอพร้อม หลังจากนั้นช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอีกรายที่ใช้นามแฝงว่า GOD ได้มีการประกาศขายข้อมูลผู้ป่วยของกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 2.2 ล้านข้อมูล ซึ่งยังไม่ชัดเจนว่าผู้ขายได้ข้อมูลผู้ป่วยมาได้อย่างไร (Thai PBS, 2567) เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เลขบัตรประจำตัวประชาชน วัน เดือน ปี เกิด หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นความลับ ตกไปอยู่ในการครอบครองของมิจฉาชีพ ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันคนร้ายสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปก่ออาชญากรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแก่เจ้าของข้อมูลได้ เช่น การเข้าถึงเครื่องมือสื่อสารของผู้เสียหายโดยมิชอบแล้วใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในการจัดการธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ การเปิดบัญชีธนาคารออนไลน์เพื่อใช้เป็นบัญชีเพื่อการกระทำผิด (บัญชีม้า) ก่อนจะโยกย้ายเงินไปยังบัญชีคนร้าย ที่อยู่ต่างประเทศ เป็นต้น

ในต่างประเทศที่มีการประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกัน คือ ผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลในองค์กรเอกชนใด การฟ้องร้องในทางละเมิดจึงยังไม่มีปรากฏให้เห็นชัดเจนนัก แต่ที่เป็นข่าวและสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาได้จะเป็นการลงโทษทางปกครองโดยการสั่งปรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union: EU) ที่ได้ออกข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation: GDPR) ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลธรรมดาในด้านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

การประมวลผลข้อมูลและการโอนถ่ายข้อมูลส่วนบุคคลของรัฐสมาชิก ซึ่งครอบคลุมถึงองค์กรอื่นนอก รัฐสมาชิก ที่มีการเก็บหรือประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรในรัฐสมาชิกด้วย

3. ประเด็นเรื่องโทษปรับทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

จากที่กล่าวมาแล้วว่าโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 พบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกัน 3 ประการใหญ่ ๆ คือ เป็นโทษอันเกิดจากการกระทำความผิด หรือดเว้นกระทำการตามกฎหมาย มีโทษปรับสถานเดียว และไม่บันทึกประวัติอาชญากรรมและไม่ใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญา

อย่างไรก็ตาม ข้อแตกต่างสำคัญที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ได้บัญญัติไว้ในขณะที่โทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่ปรากฏ นั่นคือบทบัญญัติ เรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดอัตราค่าปรับ โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจต่อไปในการพิจารณา (มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565) ได้แก่

- 1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคม จากการกระทำความผิด และ พฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิด
- 2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ นิสัย อาชีพ ภาวะแห่งจิต สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด
- 3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิด หรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิด
- 4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด

ดังนั้น ในเมื่อกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแล้ว การที่โทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีการกำหนดอัตราขั้นสูง ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจเพื่อปรับให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงมากกว่า จึงมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติสำหรับกรณีการกำหนดโทษ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ประเด็นและสิ่งที่ค้นพบในการศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเรื่องความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

จากการศึกษาพบว่ามาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัติให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ตามสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ซึ่งอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่ไม่สมเหตุสมผลควรเมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และอัตราเงินเฟ้อในปัจจุบัน ทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของวัตถุประสงค์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ที่มุ่งหมายเพื่อป้องปราม ไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่นนั้นด้วย ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวย หรือผู้ประกอบการในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่บางราย อาจเกิดความไม่เคารพยำเกรงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมาตราดังกล่าว

ให้ไม่ต้องคำนึงถึงอัตราขั้นสูงที่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง แต่ควรบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษา พิจารณาร่วมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ชื่อเสียงของผู้เสียหาย และฐานะทางเศรษฐกิจของคู่กรณี อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

2. ข้อเสนอแนะเรื่องโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

โทษทางปกครองที่บัญญัติไว้ในมาตรา 82 ถึงมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีลักษณะคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 อยู่หลายประเด็น เช่น ลักษณะของการกระทำความผิด ลักษณะของการลงโทษ และกระบวนการพิจารณาคดี แต่โทษทางปกครองที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดอัตราขั้นสูงของโทษปรับทางปกครองอยู่ที่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท สามล้านบาท หรือห้าล้านบาท ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 บัญญัติให้ค่าปรับต้องเหมาะสมกับความเป็นจริง

ดังนั้น โทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อันมีมีจุดประสงค์เช่นเดียวกันกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 จึงควรใช้เกณฑ์และการกำหนดอัตราโทษที่มีลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ควรมีการยกเลิกการกำหนดอัตราขั้นสูงของโทษทางปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และให้กำหนดค่าปรับตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 โดยพิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคม ความรู้ผิดชอบชั่วดี การกระทำความผิดซ้ำ ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิด หรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิด และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด

เอกสารอ้างอิง

- กมล สนธิเกษตริน. (2543). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.
- กฤษณา พิชณุโกศล. (2531). *ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ไม่ได้ดีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คัมภีร์ แก้วเจริญ. *ค่าเสียหายในคดีละเมิด*. *วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 7(3), 26-27.
- จิตติ ดิงศรัทย์. (2522). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมูลแห่งหนี้*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- จิต เศรษฐบุตร. (2553). *หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2560). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปริญญาวัน ชมเสวก. (2550). *ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีละเมิด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, 2562
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565, 2565
- ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2551). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

- วนิดา แสงสารพันธ์. (2551). “สิทธิส่วนบุคคล” กับความคุ้มครองตามกฎหมาย. *นักรบบริหาร*, 28(2), 78-81.
- วารี นาสกุล. (2559). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- สุขุม ศุภนิต. (2546). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- Buckland, W. W. (1932). *A text-book of Roman law from Augustus to Justinian*. London: Cambridge University Press.
- Guzelian, C. P. (2005). The Kindynamic Theory of Tort. *Indiana Law Journal*, (80), 987-1036.
- Mc Cormick, C. T. (1980). *Damages*. Minnesota: West Publishing.
- Mc Gregor, H. (1980). *Mc Gregor on Damages (The Common Law Library) No. 9* (14th ed.). London: Sweet & Maxwell Ltd.
- Mc Neill, W. H. (1963). *The Rise of the West: A History of the Human Community*. London: University of Chicago Press.
- Perry, R. (2019). From Fault-Based to Strict Liability: A Case Study of an Overpraised Reform. *Wake Forest Law Review*, (53), 383-419.
- Prosser, W. L. (1978). *Law of Torts*. Minnesota: West Publishing.
- Simon, K. W. (2002). Dimension of Negligence in Criminal and Tort Law. *Theoretical in Law*, 3(2), 4-6.
- Street, H. (1962). *Principles of the Law of Damages*. London: Sweet & Maxwell Ltd.
- Thai PBS. (2567, 19 มีนาคม). *เร่งตรวจสอบ GOD user อ้างขายข้อมูล สธ. หลุด 2.2 ล้านชื่อ*. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/338178>